

Poučenie o chorobe

Besnota je vírusová choroba všetkých teplokrvných živočíchov, ktoré postihuje predovšetkým centrálny nervový systém. Patrí medzi zoonózy (choroby prenosné na človeka). Pri typickom priebehu sa choroba manifestuje poruchami vedomia, zvýšenou dráždivosťou, hydrofóbiou, čiastočným a v neskoršom štádiu celkovým ochrnutím. Po objavení klinických príznakov sa choroba vždy končí smrťou.

Vírus je vylučovaný slinnými žľazami infikovaného živočicha a zvyčajne sa prenáša pohryzením alebo potriesnením porušenej kože. Menej častým spôsobom je prenos neporušenou sliznicou. Z miesta infekcie sa šíri nervovými vláknami do centrálnej nervovej sústavy, kde sa replikuje a vyvoláva nehnisavú encefalomyelitídu. Infikované zviera vylučuje vírus už 2 – 5 dní pred manifestáciou prvých klinických príznakov.

Vnímavosť na besnotu je u jednotlivých druhov zvierat rôzna. Extrémne vnímavé na besnotu sú v našich podmienkach líšky, vlky, poľné myši a z hospodárskych zvierat hovädzí dobytok. Významnú úlohu v udržiavaní a šírení besnoty u voľne žijúcich zvierat v prostredí má líška hrdzavá, ktorá je hlavným vektorom a rezervoárovým zvierat'om. Hlavnú úlohu v rozširovaní besnoty u domácich zvierat po zavedení povinnej vakcinácie psov má v súčasnosti mačka.

Besnota sa prejavuje v troch formách:

- a) zúrivej
- b) tichej
- c) atypickej

a) **zúrivá forma** sa podľa príznakov rozdeľuje na 3 štádiá:

1. **prvé štádium** po uplynutí inkubačnej doby (2 - 15 týždňov). Zviera sa stáva smutným, depresívnym alebo apatickým, ľakavým a nepokojným. Uchyluje sa na tmavé miesta. Často bezdôvodne mení polohu tela alebo sa hlasovo prejavuje. Niekedy podlieha depresii a môže byť nebezpečné. Domáce zvieratá sú však ešte vždy dôverčivé k svojmu chovateľovi alebo ošetrovateľovi a krotké zvieratá ostávajú prítulné. Psy a mačky strácajú hravosť. Spočiatku ešte prijímajú krmivo, ale ťažko hltajú, v dôsledku krčv hltana. U postihnutých zvierat sa môže vyskytovať zvýšenie teploty. Zvieratá sú veľmi smädné. Začína sa u nich prejavovať príznak „zvrátenej chuti“ - lížu a prehltávajú nestráviteľné predmety, ako sú kamene, hnoj, drevo, a pod. Toto štádium trvá 1 až 3 dni.
2. **druhé štádium** prejavuje sa nespokojnosťou a vzrušenosťou, ktoré sa stupňujú až do zúrivosti. V dôsledku ochrnutia hrtana sa mení hlas zvierat'a. Typickým príznakom je strata plachosti a zúrivosť. Zviera je veľmi zúrivé a neobmedzene napáda a hryzie všetko živé i neživé čo mu príde do cesty. Šelmy si v zúrivosti často odhryznú aj časť vlastného tela (chvost, nohu, pohlavné orgány). V tomto štádiu sú najnebezpečnejšie. Domáce zvieratá napádajú už aj známe osoby. Zvýšená dráždivosť na bežné podnety (ostré svetlo alebo náhly zvuk) a hydrofóbia sú ďalšími príznakmi klinického obrazu tohto štádia zúrivej formy besnoty. Hovädzí dobytok útočí a prenasleduje ľudí i zvieratá, laktácia sa náhle zastaví. Líšky a iné zvieratá s prevažne podvečernou a nočnou aktivitou možno sledovať počas dňa a v dôsledku straty plachosti sa dostávajú do blízkosti ľudských sídiel, kde napádajú domáce zvieratá a ľudí. Štádium zúrivosti trvá 3 - 4 dni.

- 3. tretie štádium** je konečné štádium, kedy ochrnú žuvacie a jazykové svaly. Z ústnej dutiny vyteká množstvo ťahavých slín, ktoré zviera nie je schopné v dôsledku ochrnutia hltana, svalov jazyka a žuvačích svalov prehĺtať. Sánka a jazyk ovísajú. Zmeny držania tela a nekoordinovanosť pohybov sa prehlbujú. Postupne ochrne celé telo. Nakoniec zviera uhynie za príznakov udusenía.
- b) **tichá forma** - táto forma je najčastejšia u domácich psov, ktoré mohli byť ochranné očkované proti besnote, ale ešte sa u nich nevytvorila dostatočná imunita, alebo sa vyskytuje u psov po uplynutí doby chránenosti po vakcinácii. Pri tejto forme len zriedkavo pozorovať snahu o pohryznutie infikovaným zvierat'om.
- c) **atypická forma** neprebíha za vyššie uvedených príznakov. Zvyčajne sa prejavuje poruchami tráviaceho aparátu, potratmi alebo kombináciami vyššie uvedených príznakov.